

THE CHILD'S STEREOTYPICAL THINKING

Lina Ahlström

**10 p Uppsats i Psykologi 61-80 p
Institutionen för individ och samhälle
2003**

THE CHILD'S STEREOTYPICAL THINKING

Lina Ahlström

The purpose of the study was to gain a deeper knowledge of children's thoughts about themselves and others and whether they are in accordance with society's stereotyped models. A total of fourteen children, between the ages of eight and nine, participated in the qualitative study. In the interviews the children described whom, what and with what they played. They also described other children of both genders, mothers and fathers, what television programs they watched. In addition, they were asked whether they read books. At the end of the interviews the children drew a picture of what they would like to look like. The analysis of the study is conducted through the qualitative method called "Grounded Theory". The analysis shows that the children were more or less stereotypical in their answers. The children acted out stereotypical roles in their play as well as in their descriptions of girls, boys, mothers and fathers. The children's drawings were in accordance with the models they had given for their own gender. The children are still so young that they are just beginning to learn to read and the television programs they watch are still dominated by programs for children.

Keywords: stereotypes, gender roles, children, social construction, gender schema.

För en teoretisk bakgrund ges en introduktion i vad de stereotypiska rollerna för män och kvinnor innebär. Även två teorier, ”gender schema theory” och socialkonstruktionismen, beskrivs för att skapa en bild av hur barnets socialisering in i könsrollerna sker. Sist presenteras forskning om barns agerande utifrån könsrollerna.

Könsroller och de stereotypiska mallarna för vad som är manligt och kvinnligt får en allt större plats i dagens samhälle, då eftersträvan av jämlikhet har hög prioritet i vår kultur. Könsroller objektifierar män och kvinnor genom att tillräkna relativt oförändrande egenskaper till varje kön. Könsrollerna framställs som fixerade och omöjliga för individen att själv ändra (Kovach, 1990). Enligt de traditionella stereotypiska könsrollerna innebär maskulint beteende att vara övergivande, analytisk, manipulativ och objektintresserad istället för personintresserad. Män ses som födda ledare och tillåts vara aggressiva. Att vara maskulin innebär också att vara känslökall och att inte gråta eller visa sig sårbar. Enligt de traditionella stereotypiska könsrollerna innefattar feminint beteende att vara beroende och intresserad av andra människor. Kvinnor anses vara omhändertagande, empatiska och ödmjuka. Att vara feminin innebär också att vara underlägsen mannen (Broverman, Vogel, Broverman, Clarkson & Rosenkrantz, 1972; Kovach, 1990).

Människor definierar en mentalt frisk man som aggressiv, oberoende, objektiv och självständig. En mentalt frisk kvinna beskrivs som underlägsen, beroende och subjektiv. Ska en mentalt frisk människa beskrivas tillskrivs den samma egenskaper som en mentalt frisk man, så vad mannen är och gör ses som mallen för hur en människa ska vara i vårt samhälle (Broverman et al., 1972). Både kvinnor och män anser, att de själva besitter de egenskaperna som tillhör det egna könet. Män ser sig själva som starka och dominanta, medan kvinnor i allmänhet anser sig själva vara omhändertagande och underlägsna. Både kvinnor och män anser, att de maskulina egenskaperna är de mest attraktiva (Broverman et al., 1972).

När barn fått välja från ett flertal bilder hur en kvinna och en man ska se ut har deras val varit en man och en kvinna som ser snäll, vuxen och fin ut. Barnen väljer även bilder på kvinnoideal och mansideal som liknar deras egna föräldrar. Barnens idealbilder för mannen och kvinnan visar på prydighet och ordentlighet (Fagrell, 2000).

Gender Schema Theory

”Gender schema theory” har fokuserat mer på informationsprocessen för utvecklandet av könsscheman än vad tidigare kognitiva teorier gjort. Ett schema är en kognitiv struktur som består av associationer som hjälper till att organisera individens perception (Bem, 1981). Ett könsschema omfattar kunskaper om könsskillnader, som vilka kläder och aktiviteter som tillhör de olika könen. Dessa kunskaper används för att sedan styra barnets beteende (Stangor & Ruble, 1987; Vasta, Haith & Miller, 1999).

Enligt ”gender schema theory” måste två saker uppfyllas för att en kategori ska bli ett eget schema. För det första måste kategorin vara kärnan i ett stort associativt nätverk. Man måste kunna associera konceptet till ett flertal beteenden, koncept och kategorier. För det andra måste konceptet fylla en stor funktion för att personen ska kunna särskilja mellan personer, beteenden och attributioner i samhället (Bem, 1983). Enligt ”gender schema theory”, skulle barn bli mindre könsschematiserade om samhället hade ett mindre associationsnätverk till könet som kategori, och om samhället inte lade lika stor vikt vid att göra indelningar med könen som grund (Bem, 1983).

Forskning som genomförts på barn har pekat på att barnen utvecklar två könsscheman, ett för varje kön (Stangor & Ruble, 1987). ”Gender schema theory” anser att barnet utvecklar dessa scheman mycket tidigt i livet (Bem, 1983; Libe & Signorella; Martin & Halverson citerade i Vasta et al., 1999). Enligt modellen utvecklar barnet ett könsstereotypiskt beteende

efter att det har utvecklat ett könsschema, vilket sker ungefär samtidigt som barnet utvecklat förståelse för könsstabilitet (Martin; Martin, Wood, & Little citerade i Vasta et al., 1999).

Enligt "gender schema theory" är könsidentifiering ett inlärt fenomen. Barnet föds in i världen med en förmåga att ta in information och att göra associationer som bildar könsscheman (Bem, 1981). Barnen lär sig hur samhällets könsscheman ser ut och vilka egenskaper som förknippas med det egna könet och därmed sig själv (Bem, 1983). Barnet blir könsbestämt genom att konceptet av självet assimileras in i könsschemat (Bem, 1981). Schemat i sin tur påverkar barnet på tre olika sätt. För det första ger schemat barnet en selektiv uppmärksamhet som riktas mot det som överensstämmer med det egna könet. För det andra påverkar det även barnets beteende, till exempel vad barnet leker med. För det tredje så leder schemat till att barnet gör vissa antaganden om saker och ting med utgångspunkt i de könsstereotypiska idealen (Bem, 1983; Martin; Powlishta citerade i Vasta et al., 1999). Till slut lär sig barnet att koda och organisera informationen enligt sina könsscheman (Bem, 1983).

Barnet utsätts hela tiden för stimuli som skapar ett mer utvecklat könsschema. Hela barnets omgivning är med och skapar och lär barnet könsroller. Den nära familjens inflytande är speciellt viktigt i det tidiga stadiet av utvecklingen. Trots att barnet tar in all information, är det inte säkert att det agerar efter all sin kunskap förrän flera år senare. I de allra tidigaste åren i barnets liv är det föräldrarna som styr vad för slags information som når barnet. Föräldrarna bestämmer vilka kläder som barnet bär, vilka leksaker som barnet leker med och vilka Tv-program som barnet ser. Det är med andra ord föräldrarna som till stor del bestämmer vilka manliga och kvinnliga modeller som barnet kan ta efter (Katz, 1987).

Könsschematiserade individer utför oftare informationsprocesser som baseras på könsscheman än vad andra individer gör, till exempel använder sig könsschematiserade barn oftare av kön för att gruppera och associera ihop ord, än vad andra barn gör (Bem, 1981). Forskning har även gett stöd för "Gender schema theory's" hypotes om att barnets kunskaper om könsstereotyper och könsroller utvecklas med ålder. Man har även funnit, att det är schemat för den maskulina rollen som utvecklas tidigast (Stangor & Ruble, 1987).

Studier har visat att barn lär sig att bemöta andra människor på ett könsstereotypiskt sätt, innan de lär sig hur de själva ska agera på ett könskorrekt sätt. Barn i två och ett halvt årsåldern bemöter barn som agerar på ett icke-stereotypiskt sätt negativt (Bussey & Bandura, 1992). I intervjuer med barn i åldern fem till sju år, fann man att barnen insisterade på att beteenden skulle följa de könsstereotypiska mallarna (Turiel citerad i Stangor & Ruble, 1987). Barn i samma ålder ansåg till och med att en överträdelse av de stereotypiska könsrollerna var lika illa som att skada någon annan (Stoddart & Turiel citerade i Stangor & Ruble, 1987). Forskning tyder på, att efter att barnet nått en uppfattning om könsbeständighet håller det inte lika strikt fast vid sitt könsstereotypiska tänkande (Stangor & Ruble citerade i Stangor & Ruble, 1987). Barnet börjar alltmer definiera både typiskt kvinnliga och typiskt manliga sysslor som något som båda könen kan utföra. Forskare har tolkat detta som att barnet inte längre känner sig hotat av att utöva icke-könsstereotypiskt beteende (Urberg citerad i Stangor & Ruble, 1987).

Socialkonstruktionistisk teori

Enligt teorin om social konstruktion, ses inte kön som något biologiskt utan som ett fenomen skapat i den sociala omgivningen (Hare-Mustin, 1988). Det socialkonstruktionistiska perspektivet talar om att man måste placera kunskapen i relation till samhället, där den utväxlas. Förståelse är något som arbetas fram i en relation till andra människor (Gergen, 1985). De riktar kritik mot teorier som tar alldeles för mycket för givet i samhället, där synfältet är för riktat och fixerat, och där samhällets roll ofta helt glömts bort. Hela samhällets

historia är av vikt och styr människans utveckling till vad hon blir (Gergen, 1985). Den sociala konstruktionen sker inte bara på individnivå utan både kultur och samhälle skapar sociala konstruktioner (Gergen, 1985; Hyde, 1996).

Redan i tidig ålder socialiseras det lilla barnet in i de stereotypa rollerna för de båda könen (Hyde, 1996). Barnet lär sig vilka beteenden som får godkännande, och dessa beteenden tas in till barnet kan identifiera sig med dem (Kovach, 1990). Barnet lär sig inte bara vilka beteenden det ska medverka i utan även vilka beteenden det ska undvika (Maccoby & Jacklin, 1974). Inom socialkonstruktionismen ses den vuxna människan som en produkt skapad av omgivningen, framförallt omgivningen som fanns kring barnet tidigt i livet (Kovach, 1990). I dagens samhälle finns det tre stora områden där barnets socialisering tar plats, familjen, kompisarna och områden utanför hemmet som skola, dagis med mera (Maccoby, 1987).

Föräldrar uppfattar flickor och pojkar olika, och beroende på dessa uppfattningar behandlar de också barnen olika (Kovach, 1990). Redan inom 24 timmar efter födseln tillskrivs barnen olika egenskaper beroende på om det är en flicka eller en pojke. Pojkarna beskrivs som stora, tuffa och aktiva, medan flickorna beskrivs som små och söta (Rubin, Provenzano & Luria citerade i Kovach, 1990). Föräldrar skolar in barnen i sin könsrollsvärld genom att välja ett könskorrekt namn, förespråka och inhandla könskorrekta kläder och genom att tillskriva barnet specifika egenskaper typiska för könet (Grieshaber, 1998).

Vuxna leker olika om de leker med barn som de tror (Frisch, 1977) eller vet (Jacklin et al., 1984) är pojkar eller flickor. Tror eller vet de vuxna att barnen är flickor, leker de mer feminint, medan om de tror eller vet att det är pojkar, leker de mer maskulint. Föräldrar hanterar och ger oftare barnet leksaker som överensstämmer med barnets kön, än leksaker som inte stämmer överens med barnets kön (Eisenberg, Wolchik, Hernandez & Pasternack, 1985; Jacklin, DiPietro & Maccoby, 1984)

Barn upptäcker att det finns skillnader mellan könen genom att observera män och kvinnor omkring dem. Människor i barnets närhet påverkar ibland barnet omedvetet, genom sina handlingar. Genom att observera lär sig barnet vad som är lämpligt för könen i olika situationer (Bussey & Perry, 1982). Barn föredrar att imitera subjekt som är så lika dem själva som möjligt i ålder och kön (Katz & Walsh, 1991).

Undersökningar har visat, att när människor runt omkring pojkar ska vägleda dem i rätt könsrollsbeteende, så talar de inte om saker som pojken ska göra, med positiv innebörd, utan mer om vad pojken inte ska göra, med negativ innebörd (Emmerich; Hartley citerade i Bussey & Perry, 1982). Detta kan vara en anledning till, att senare studier funnit att pojkar avvisar leksaker som ses som flickleksaker, vilket i sin tur inte flickor gör med pojkleksaker. Flickor leker lika gärna med helt neutrala leksaker som med pojkleksaker. Dock fann man, att både flickor och pojkar hellre leker med leksaker som anses vara korrekta för respektive kön (Bussey & Perry, 1982). När barnet nått en ålder på fyra-fem år, så tillåts flickorna fortfarande att leka pojkleksaker medan föräldrarna försöker tillrättavisa pojkar som leker med flickleksaker (Kovach, 1990).

Flickor, som är uppväxta i hem där modern har utfört de flesta hushållningssysslorna, engagerar sig oftare i sysslor som att laga mat, städa och tvätta än vad andra flickor gör. Flickor blir spegelbilder av sina mödrar (Crouter, Manke & McHale, 1995). Flickor i förskoleåldern svarar enligt könsstereotypiska normer för vilka arbeten de skulle vilja ha när de blir stora (Papalia & Tennent citerade i Tremaine, Schau & Busch, 1982). Pojkar är överlag medvetna om könsrollerna, de föredrar den maskulina rollen och undviker den feminina (Tremaine et al., 1982).

Studier åskådliggör, att föräldrar visar ett större intresse och mer inblandning i leken när barnet leker med en leksak som är stereotypiskt för det motsatta könet. Mindre intresse visas

när leken är könskorrekt för barnets kön, vilket i sin tur är det omvända för barnets egen intressenivå (Caldera, Huston & O'Brien, 1989).

Media påverkar hur barnet uppfattar sig själv och sin kropp, men även hur det vill att omgivningen ska uppfatta honom/henne (Gilbert, 1998). Inom media anses Tv vara den starkaste influens för barnets socialisation och utveckling. Tv: s fördelar är att den visuellt kan framföra sina budskap, vilket lockar många av de yngre i samhället (Signorielli, 1990). Barn tittar alltmer på Tv och får därmed många av sina intryck om hur världen ser ut därifrån. Många av programmen som barnen tittar på är surrealistiska och har väldigt lite eller saknar helt koppling till den verkliga världen (Gilbert, 1998). Antalet män som visas i Tv, framförallt i tecknat, är cirka tre gånger så många som antalet kvinnor, och kvinnorna framställs också oftare enligt samhällets stereotypiska roller (Signorielli citerad i Signorielli, 1990). Tv framställer ofta de kvinnliga sysslorna, som att laga mat och ta hand om barnen, som lägre statusysslor. Männerna framställs som mer kunniga och med större makt än kvinnorna. Männerna visas också oftast i höga statusyrken som läkare, advokater och poliser medan kvinnorna visas i låga statusyrken som sjuksköterskor, sekreterare och servitriser (Signorielli, 1990). Genom Tv-program lär sig barnet mycket om olika arbeten och dess funktioner, men de lär sig också vilket kön som anses vara stereotypiskt riktigt för yrket (Signorielli, 1990). Barn föredrar att i framtiden arbeta i ett yrke som anses var stereotypiskt för det egna könet (O'Bryant & Corder-Bolz citerade i Signorielli, 1990).

Idolerna som barnen får från filmvärlden är ofta lättklädda och har en kroppsform som idealiseras av samhället. Även modevärlden, som många flickor följer, skapar en norm om att kvinnan ska var ung, smal och vältränad. Flickor uttrycker även ett intresse om att vilja se ut som de olika fotomodellerna (Gilbert, 1998). I en undersökning med barn i tredje- och sjätteklass fann man, att barnen ville se ut som förebilder som följde de traditionella könsstereotypiska mallarna. Flickorna bedömde sina förebilder efter deras fysiska utstrålning, medan pojkarna bedömde sina förebilder efter deras fysiska aggressioner (Miller & Reeves citerade i Signorielli, 1990). Barnen i dagens samhälle är mycket modemedvetna, i åldern sex till sju år har de redan utvecklat ett intresse för hur de ser ut och vad de ska ha på sig (Gilbert, 1998).

Forskning om barns könsrolls beteenden

Barn visar att de redan vid 18 månaders ålder kan kombinera rätt ansikte till rätt röst för både vuxna män och vuxna kvinnor (Poulin-Dubois, Serbin & Derbyshire, 1998). I studien fick barnen titta på bilder på kvinnor respektive män där en röst var pådubbad, antingen kvinnlig eller manlig. Barnen tittade längre på de bilder som könet på personens röst stämde överens med könet på bilden. Däremot hade barn både i åldern 18 månader och 24 månader problem med att kombinera rätt bild till rätt ansikte, när det handlade om yngre människor på både bild och röst. Resultaten visar alltså att barn lär sig att skilja mellan män och kvinnor, innan de lär sig att skilja på flickor och pojkar.

Undersökningar visar att flickor som är 24 månader gamla uppvisar en medvetenhet om både de manliga och kvinnliga stereotyperna (Poulin-Dubois, Serbin, Eichstedt, Sen & Beissel, 2002). Barnen i undersökningen fick med hjälp av både manliga och kvinnliga dockor demonstrera olika aktiviteter som anses vara stereotypiskt manliga eller kvinnliga. Undersökningen fann, att flickor valde den docka med samma kön som den specifika handlingen karaktäriserar, medan pojkarna inte verkar köns kategorisera de olika handlingarna. Flickorna valde den kvinnliga dockan för att demonstrera kvinnliga aktiviteter som att hålla ett spädbarn, dammsuga och sminka sig, medan de valde den manliga dockan för att demonstrera manliga aktiviteter som att fixa bilen och raka sig. Pojkarna lyckades inte uppvisa en medvetenhet om de manliga och kvinnliga stereotyperna förrän de blivit 31

månader gamla och då enbart den manliga stereotypen. Pojkarna har vid 31 månaders ålder lärt sig att välja den manliga dockan för att demonstrera de manliga aktiviteterna, men inte lärt sig att välja den kvinnliga dockan för att demonstrera de kvinnliga aktiviteterna. Barn kan så tidigt som i 45 månaders ålder beskrivas som könsbestämda i sitt beteende (Jacklin, DiPietro & Maccoby, 1984).

Undersökningar tyder på att barn så tidigt som vid 18 månaders ålder (Caldera, Huston & O'Brien, 1989) och 30 månaders ålder (Bussey & Bandura, 1992) föredrar leksaker som är könsstereotypiska för det egna könet. Andra undersökningar visar att barn, både flickor och pojkar, mellan 19 och 27 månader helst leker med maskulina leksaker, om de finns närvarande (Eisenberg, Wolchik, Hernandez & Pasternack, 1985). I undersökningar med barn i cirka fyraårsåldern finner man att både pojkar och flickor visar ett större intresse för leksaker och lekar som är stereotypiska för det egna könet (Jacklin et al., 1984). De spenderade även mer tid med de könsstereotypiska leksakerna jämfört med de icke-könsstereotypiska (Bussey & Bandura, 1992; Sears et al. citerade i Maccoby & Jacklin, 1974). Pojkarna föredrog att leka med byggklossar, hjulleksaker och snickarverktyg medan flickorna lekte mer med kläder, matlagningsredskap och dockhus (Sears et al. citerade i Maccoby & Jacklin, 1974). Jämför man flickor och pojkar så leker flickor mycket mer med icke-stereotypiska leksaker och lekar än vad pojkarna gör (Bussey & Bandura, 1992). Mycket tyder på att pojkar är mer könsbestämda än flickor och undviker därmed oftare aktiviteter avsedda för flickor än vad flickor gör med aktiviteter avsedda för pojkar (Fagot, 1977). Undersökningar visar, att pojkar i ålder fem, åtta och elva år har en bättre kunskap om flickors lekar och leksaker än vad flickor har om pojkars lekar och leksaker (Hartley & Hardesty, 1964). Barn i åldern fem till 12 år definierar dockor som feminina leksaker och bilar, idrottsartiklar och dataspel som maskulina leksaker (Carter & McCloskey, 1983-1984). Fysiska aktiviteter som att klättra i träd, ansåg barnen vara manliga aktiviteter, medan de kvinnliga var sminkning, dans och hushållssysslor, som matlagning och städning. Pojkar, speciellt i förskolan upp till fjärde klass, visar starkare preferenser för den maskulina rollen än vad flickor i samma ålder visar för den feminina rollen (Brown, 1957).

Studier har visat, att pojkar i lekskoleåldern undviker att medverka i det motsatta könets stereotypiska lekar och leksaker. Barnen blev i en studie erbjudna två leksaker, en ganska ointressant neutral leksak och en intressant stereotypisk leksak för det motsatta könet. Pojkarna föredrog att leka med den ointressanta neutrala leksaken medan flickorna även visade intresse för den ”pojkgiga” leksaken (Hartup & Moore citerade i Maccoby & Jacklin, 1974). Studier genomförda med barn i åldern fyra till sju år stödjer även de samma fenomen (Pulaski; Ward; Wolf; Ferguson & Maccoby citerade i Maccoby & Jacklin, 1974). Forskning visar, att mönstret följer pojkarna ända upp till högskoleåldern. Män väljer maskulina aktiviteter före feminina, även om de skulle få mer pengar för att utföra de feminina aktiviteterna (Bem citerad i Maccoby & Jacklin, 1974).

Redan vid åldern fyra och ett halvt år föredrar barnet att leka med barn av samma kön. Cirka en tredjedel av lektiden spenderar barnen med grupper som har en blandad könssammansättning. När barnen blivit så gamla som sex och ett halvt år, så leker de endast sex procent av lektiden tillsammans med det motsatta könet (Maccoby, 1987). Ju äldre barnet blir desto fler kompisar av det egna könet får det och kompisar av motsatt kön minskar (Feiring & Lewis, 1987). Studier visar att barn i åldern två och ett halvt till cirka fem år reagerar negativt mot både flickor och pojkar som utför beteenden som anses stereotypiska för det motsatta könet (Bussey & Bandura, 1992). Barnen tror även att deras kompisar skulle reagera på samma sätt som de själva skulle göra. Flickor är mer flexibla än pojkar i sitt könsrolls-beteende (Katz & Walsh, 1991).

Om pojkar medverkar i lekar för det motsatta könet utsätts de oftare för negativt gensvar från sina kompisar än vad flickor gör (Carter & McCloskey, 1983-1984; Fagot, 1977; Katz &

Walsh, 1991; Levy, Taylor & Gelman, 1995). Barn i åldern fem till tolv år anser, att det inte är fel att medverka i lekar för det motsatta könet, men de föredrar att inte vara kompis med barnen som gör det (Carter & McCloskey, 1983-1984). Flickor visar ett större intresse än pojkar att vara kompis med flickan eller pojken som agerat ostereotypiskt för sitt kön (Levy et al., 1995). Undersökningar visar att barns tolerans mot andra barn som involverar sig i lekar som är stereotypiska för det motsatta könet minskar ju äldre barnen blir. Undersökningen visar att barn i åldern nio till tolv år skulle uppvisa ett mer negativt beteende gentemot barn som ej har ett könsstereotypiskt beteende än vad barn i åldern fem till sju år skulle uppvisa (Carter & McCloskey, 1983-1984). Barn i åldern fyra och åtta år har även mer överseende vad gäller flickors beteende som avviker från de stereotypiska mallarna än vad de har med pojkars beteenden. Flickor, i samma ålder, är mindre negativt inställda till pojkars beteenden, som inte stämmer överens med den stereotypiska mallen, än vad pojkar är (Levy et al., 1995). Barn i åldern fem till tolv år har mer överseende med flickor som har pojkkompisar än vad de har med pojkar som har flickkompisar (Carter & McCloskey, 1983-1984).

Syftet med studien var att nå en djupare kunskap om barns tankar, kring sig själva och andra, och hur de stämmer överens med de stereotypiska mallarna i samhället. Studien hade även ett intresse kring barnets kontakt med media, i detta fall Tv och böcker, och vilka idoler media skapar. Studien genomförs med barn i åldern åtta år för att barnet ska ha nått en viss mognad så att en diskussion kring ämnet kan föras.

Metod

Forskningsmetod

Undersökningen grundade sig i "Grounded Theory", vilken är en kvalitativ forskningsmetod, med utgångspunkt i det skrivna. Metoden skapades av Glaser och Strauss i mitten på 60-talet, och används för att skapa nya teorier. Inom "Grounded Theory" används ofta teoretiskt stickprov, vilket innebär att man utvecklar sitt val av informanter under processens gång. Teoretiskt stickprov genomförs för att kunna maximera möjligheten att jämföra tillfällen och händelser, för utvecklandet av kategorier. I kvalitativ forskning betyder objektivitet öppenhet, en vilja att lyssna på och ge en röst åt informanterna. Det innebär att lyssna på vad informanterna har att säga, för att sedan återge det så exakt som möjligt. Under hela processen sker intervju och analys parallellt. Tanken är att tidigare intervju ska kunna få utveckla och styra vad som händer i nästa. Nya idéer och tankar, från tidigare intervju, vävs in i kommande intervjuer. Intervjuerna kodas, var för sig, genom att substantiva koder fastställs. Kodens namn kommer antingen från respondenten (in vivo codes) eller från en innebörd som dyker upp under analysen av kontexten. Om man vid senare jämförelseanalys av data kan identifiera liknande incidenter, händelser eller handlingar så placerar man dem under samma kod.

Mikroanalys, som är en rad för rad analys, kan vara nödvändig i början av en undersökning, för att kunna klargöra kategorier och förhållanden dem emellan. Mikroanalys kan även användas när någon del av data verkar oförståelig eller när tidigare data blivit bristfälligt analyserad. Under öppen kodning bryts data ned till små delar som granskas nära och jämförs för likheter och olikheter. Koncept, ett namngivet fenomen, som liknar varandra grupperas under kategorier. Kategorier är abstraktioner av fenomen.

För att upptäcka namn och koncept behöver man öppna upp texten och visa tankar och meningar som finns däri. Öppen kodning kan ske mening för mening, rad för rad. Det är viktigt att tänka på att koderna som framträder är ett resultat av djupt detaljerade analyser av data. Samtidigt som man går igenom data skriver man ned sina spontana idéer och tankar, så kallade memos. Detta sker genom bearbetningsprocessen, och ger forskaren möjlighet att sortera idéer och tankar.

Under den öppna kodningen kan också den axiala kodningen ta sin början. Data som bröts ned i den öppna kodningen sätts nu åter samman. Kategorier och subkategorier relateras till varandra för att ge mer kompletta förklaringar av fenomen. Hela tiden strävar man efter en högre nivå av abstraktion. Intervjuerna pågår tills en mättnad uppstår i materialet, det vill säga inget nytt framkommer.

Därefter sker den selektiva kodningen, och syftet med den är att integrera och förfina kategorierna. Första steget är att fastställa en kärnkategori. Kärnkategorin omfattar alla delar av analysen, bestående endast av några få ord, vilka belyser undersökningens centrala fenomen. Alla intervjuer måste kunna relateras till kärnkategorin, och ofta framträda i data. Kärnkategorin bör vara tillräckligt abstrakt för att kunna användas i senare forskning. (Strauss & Corbin, 1998).

Informanterna

I undersökningen intervjuades 14 barn från andra klass. Skolan är belägen i ett litet samhälle utanför en industristad med cirka 50 000 invånare. Informanterna var nio pojkar och fem flickor. Fem av de tillfrågade barnens föräldrar, i klassen, tackade nej till sitt barns deltagande, och ett barn valde själv att avstå från intervjun. Barnens ålder varierade omkring åtta och nio år.

Procedur

Kontakt togs med ansvarig lärare för klassen, som i sin tur godkände undersökningen. Brev till föräldrarna (se bilaga 1) skrevs och skickades med barnen hem, genom skolans försorg. Innan barnen intervjuades spenderades några timmar tillsammans med dem, för att de skulle få lära känna mig och jag få lära känna dem, och även få se hur de lekte med varandra. Samtliga intervjuer tog plats i ett rum separat från klassrummet och bandades. Intervjuerna varierade från 15 minuter till cirka 45 minuter. Förutom att barnen intervjuades ritade de en bild av hur de skulle vilja se ut. Idéen om att barnen skulle få rita en bild, uppkom efter att några intervjuer genomförts, och barnen uppvisade svårigheter med att verbalt kunna beskriva hur de skulle vilja vara och se ut.

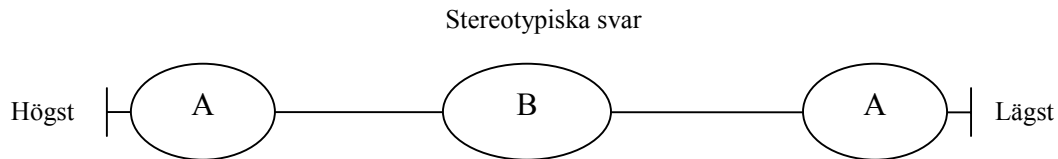
I intervjuerna berördes områdena: Vilka leker du med? Vad leker du med? Vad leker du? Vad vill du jobba med? Vad tänker du om pojken/flickan som agerar stereotypiskt för det motsatta könet? Vilka idoler har du? Vad för Tv-program tittar du på? Vad läser du för böcker? Barnen ombads även att ge en beskrivning av pojke, flicka, pappa och mamma. För att underlätta för barnen användes Hartleys och Hardestys (1964) exempel, där barnen får förklara för en rymdvarsel som kommer långt ifrån jorden och inte vet någonting om människor. Intervjuerna skrevs ned ordagrant på dator, för fortsatt bearbetning.

Analys av intervjutext och bild

Intervjuerna lästes igenom var för sig, och memos antecknades. Först utformades de substantiva koderna, genom mikroanalys och rad för rad analys, i den öppna kodningen. Varje intervjus koder adderas till de tidigare utförda intervjuerna. Koderna skapade subkategorierna, som jämfördes för att länkas samman till beskrivande kategorier, i den axiala kodningen. Kategorierna; *barnets "självbild"*, *barnets roll i leken* och *medias inflytande på barnet*, skapades. Barnens bilder analyserades genom att noggrant söka efter samband mellan bilden och intervjutexten. Kärnkategorin blev *barnets stereotypiska tänkande*. En modell skapades, av de olika kategorierna och subkategorierna, för att förklara barnets stereotypiska tänkande.

Resultat

Kärnkategorin, *barnets stereotypiska tänkande*, trädde fram genom att barnen i studien gav uttryck för ett mer eller mindre stereotypiskt tänkande. Studien jämförde vilka barnet uppgav att det lekte med och hur stereotypiska svar de gav i intervjun. Resultatet blev att alla barn svarade stereotypiskt, i olika grad. Beroende på hur ofta barnet lekte med andra barn av samma kön, varierade barnets grad av stereotypiska svar. Jag fann att de barn, som alltid eller oftast lekte med barn av samma kön (A), antingen svarar högst stereotypiskt eller lägst stereotypiskt. De barn som lekte ungefär lika mycket med barn av motsatt kön (B), gav medelhöga stereotypiska svar. Barnen fördelar sig över ett kontinuum.

Figur 1. Fördelning av barnens svar på ett kontinuum av stereotypiska svar.

Kärnkategorin har tre beskrivande kategorier; *medias inflytande på barnet*, *barnets roll i leken* och *barnets "självbild"*.

Barnets stereotypiska tänkande		
Medias inflytande på barnet	Barnets roll i leken	Barnets "självbild"
<i>Barnets idoler</i>	<i>Vilka barnet leker med</i>	<i>De tuffa pojkarna</i>
<i>Barnets Tv-tittande</i>	<i>Vad barnet leker</i>	<i>De söta och rara flickorna</i>
<i>Barnets läsande</i>	<i>Vad barnet leker med</i>	<i>De svsslande mammorna</i>
		<i>De fixande papporna</i>
		<i>Fantasier om vrke</i>
		<i>Den ritade "självbilden"</i>

Tabell 1. Kärnkategori med de tre beskrivande kategorierna samt subkategorier.

Medias inflytande på barnet

Den beskrivande kategorin består av tre subkategorier; *barnets idoler*, *barnets Tv-tittande* och *barnets läsande*.

Barnets idoler

Pojkars och flickors idoler skiljde sig åt. Pojkars största idol var Markolio, som även några flickor nämnde. Pojkarnas idoler var ofta idrottsmän, inom fotboll och hockey. Några av pojkarna berättade även att de skulle vilja vara som sina idoler, framförallt de som nämnde idrottsmän som sina idoler. En pojke berättar om vem han skulle vilja vara som och varför.

I: Peter Forsberg.

A: Varför då?

I: Han spelar bra hockey. Jag spelar också hockey, men jag är inte lika bra som han.

Flickorna tog först och främst upp kvinnliga sångerskor, även en kvinnlig deltagare från en dokusåpa nämndes. Många av flickorna ville även vara som sina idoler, speciellt för deras utseendes skull. En flicka berättar om varför hon skulle vilja vara som sin idol.

I: För att hon, hon vågar dansa så bra, det är vissa som inte vågar dansa så här rockigt, utan de dansar så här vanligt. Hon vågar liksom dansa rockigt och svänga med håret, det är därför.

A: Är det något annat som gör att du skulle vilja vara som henne?

I: A, håret också och kläderna, hon vågar klä sig så bra.

Barnen visar att kvinnor bedöms efter sitt utseende, medan män bedöms utifrån sina fysiska aggressioner. Några av barnen berättade att de inte hade några idoler, inte ännu i alla fall.

Barnets Tv-tittande

I barnets Tv-tittande ses inga direkta skillnader mellan flickor och pojkar. De flesta barnen tittar på barnprogram som "Bolibompa" och tecknade filmer. Många av barnen tittar även på program som "Äntligen hemma", "Packat och klart" och "När och Fjärran". Många av barnen säger även att de tittar ganska ofta på Tv. De följer ingen stereotyp i sitt Tv-tittande. Än så länge är det vanliga barnprogram som dominerar och därmed inga preferenser för något som kan klassas som antingen kvinnligt eller manligt.

Barnets läsande

Barnen är i den åldern att de håller på att lära sig läsa, och många klarar inte av att själva läsa böcker. Barnen läser främst serietidningar; som Kalle Anka och Bamse. Barnen gav inte uttryck för att föräldrarna läste för dem hemma, så det var svårt och oftast omöjligt att nå vad för böcker de ändå kom i kontakt med. Några barn berättade att de läste böcker om olika sorters djur, även vanliga barnböcker som Astrid Lindgrens böcker, förekom. Barnen visar inte på några stereotypiska preferenser i sina val av litteratur.

Barnets roll i leken

Den beskrivande kategorin omfattar; *vilka barnet leker med, vad barnet leker samt vad barnet leker med.*

Vilka barnet leker med

Både flickor och pojkar leker allra mest med barn av sitt eget kön. Flickor nämner dock ofta spontant pojkkompisar, fast de kommer långt efter i raden av vänner. Pojkar däremot nämnde oftast inte flickkompisar om man inte frågade efter om de fanns. En flicka ska förklara vilka hon brukar leka med:

I: Mest är det med min bästis Caroline, och ibland är det Sara, Hanna, Kristoffer, Linda, Daniel och Hampus, Josefin, Anna, fast hon går inte i min klass, Caroline, Cecilia, det är jätte många.

En pojke försöker också förklara vilka han leker med:

I: Killar.

A: Bara killar?

I: Mm.

Både flickor och pojkar gör stereotypiska val, när det gäller vilka de anger att de leker med. Flickor visar dock på ett lite öppnare sinne för att kliva över stereotypen och leka med barn av motsatt kön.

Vad barnet leker

Barnens lekar varierar mycket, men de är nästan alla stereotypiska för det egna könet. Flickor leker bland annat mycket vid hängstängerna och leker att de har hästar som de rider på. En flicka förklarar det så här:

I: Ähm, då leker vi att vi har ett stall där borta och så leker vi att vi har hästar och så rider i på dom där borta på grästuvan där. Och så hänger vi på stängerna och så.

Pojkars lekar är oftast mer fysiska än flickors, och de spelar mycket med bollar, som till exempel fotboll. Pojkar leker även krig och indianer. Några pojkar berättar om vad de brukar leka: *"Vi brukar leka ta, vi brukar spela fotboll och basket och ruta och dragboll och såna saker", "vi klättrar ibland och kör krig", "vi brukar spela bandy och gå in och spela pingis".*

När flickor och pojkar leker tillsammans är det oftast flickorna som ändrar sitt lekbeteende. Det blir flickorna, som för att få leka med pojkarna, får leka det pojkarna brukar leka. En flicka och en pojke svarar på vad de brukar leka när de är tillsammans med det motsatta könet.

A: Om du leker med dina killkompisar, hänger du på stängerna och hoppar hopprep då med?

I: Nej.

A: Vad gör du då?

I: Spelar boll.

A: Om du är med dem (flickkompisarna), vad gör du då, här i skolan?

I: Då gör vi ungefär samma sak.

Vad barnet leker med

Nästan hälften av alla barnen påstår att de inte leker med leksaker. De leksaker som flickorna nämner är oftast inte stereotypiska för det egna könet, till exempel bollar och pinnar, utan snarare för det motsatta könet. Leksakerna flickorna nämner kan även kopplas till lekarna som de leker när de är med pojkarna. Utöver de ”pojkgiga” leksakerna använder sig flickor av gossedjur i sina lekar. En flicka beskriver hur hon brukar leka med sina gossedjur.

I: Ibland leker vi med gossedjur och så.

A: Vad brukar ni göra då?

I: Hm, leka med så här, att vi hittar dem ute i skogen. Fast vi lägger dem inte i skogen, vi är inne i Jennys rum då.

Pojkar leker mycket med bilar, motorcyklar, helikoptrar och bollar. De själva beskriver det så här: ”Vi har en helikopter och en motorcykel och två djur”, ”det är mest bollar”, ”bilar och datorn brukar jag spela på”. Pojkarnas leksaker är mycket stereotypiska för sitt kön och ingen pojke nämnde en enda leksak som kan anses vara stereotypisk för flickor.

Barnets ”självbild”

Den beskrivande kategorin visar hur barnet ser sig självt genom hur det ser på andra. I kategorin finns sex subkategorier; *de tuffa pojkarna*, *de söta och rara flickorna*, *de sysslände mammorna*, *de fixande papporna*, *fantasier om yrke* och *den ritade ”självbild”*.

De tuffa pojkarna

Beskrivningarna av pojkar ger en bild av pojkar som tuffare och busigare än flickor. Pojkar beskrivs även ofta med vad de inte ska göra och hur de inte ska se ut. Pojkar skildras utifrån hår och kläder, där håret ska vara kort och kläderna ska vara mörka. Några av barnen beskriver pojkar: ”Då ska han vara lite krigigare mer, och så ska han inte leka med dockor”, ”lite stojigare ibland”, ”kort hår ibland och så ibland kan de ha tuppkam”, ”de leker väldigt mycket med bilar och så”, ”de har oftast kort hår och mörka kläder”, ”kort hår och dom gör hårdhänta lekar och brukar springa och jaga varandra och så där” och ”de kan inte ha klänning och kjol på sig”. Barnens svar följer klart och tydligt den stereotypiska mallen för hur en pojke ska vara.

Barnen fick även konfronteras med en situation där en pojke lekte stereotypiska lekar för flickor, till exempel hoppa hopprep och leka med dockor. De flesta barnen ansåg att pojken var konstig och annorlunda, med motiveringen att så gör inte pojkar. Några tyckte inget alls om pojken. Alla barnen utom en pojke kunde ändå tänka sig att vara kompis med pojken. En pojke förklarar vad han tänker om pojken: ”Konstigt... För det är ena mest för tjejer”.

De söta och rara flickorna

Barnen beskriver flickor som snälla och ordentliga. Några av pojkarna tycker att flickor nyps och är retsamma. Barnen anser att flickor framförallt går klädda i kjol och klänning, och gärna i färgerna rosa, rött, lila, och blått. Flickor sägs ha långt hår med tofsar, flåtor eller hårbånd,

ibland. Flickor anses även leka med dockor och Barbie, samt hoppa hopprep. Bilden som ges av flickor är mycket snäll och söt. Flickor tar inte upp samma plats som pojkar i till exempel sina lekar. Barnen uttalar sig så här, om flickor: ”Långt hår, sen är de lite mer petigare än pojkar”, ”man har långt hår ibland”, ”brukar ha tofsar ibland”, ”de har inte såna kläder som pojkarna... Klänning och såna grejer”.

Barnen fick även en situation förklarad för sig, som handlade om en flicka som lekte stereotypiska lekar för pojkar, som krig och fotboll. Flickorna och pojkarna reagerade olika på situationen. Pojkarna följer samma svarsmönster som de gav för pojken, då de ansåg att flickan är konstig, för det är pojkar som leker krig och spelar fotboll, inte flickor. Flickorna visar att de tycker att flickan är annorlunda, fast på ett lite annat sätt. En flicka talar om vad hon tycker: ”Jag skulle tycka att hon var lite vild... Jag skulle tycka att hon är lite tuff. Tuff, att hon vågar vara med och sånt och så tuff, inte så här häftig, utan modig”. En annan flicka säger: ”Man kanske kunde tycka att flickan var lite tråkig eller så”. Alla barnen, utom två pojkar, säger att de skulle kunna vara kompis med flickan.

De syslande mammorna

Mammorna tillskrivs många positiva egenskaper som snälla och hjälpsamma. Mammorna sätts även in i alla hushållssysslor i hemmet. En mamma ska laga mat, städa och duka fram, och mycket mer. Många av barnen beskriver en mamma utifrån hennes längd, hår och kläder, där mamman är längre än barn, håret är långt och hon går ofta i klänning. Barnens beskrivning kan låta så här: ”De brukar ha mer klänning”, ”Hon lagar mat ibland och så städar hon rum och så”, ”Hon ska vara snäll”. En pojke ger en väldigt utförlig beskrivning av en mamma.

A: Kan du beskriva en mamma?

I: Långt hår. (tystnad)

A: Hur ser man skillnad på en flicka och en mamma?

I: Mamman är mycket längre. (tystnad)

A: Är det något särskilt en mamma gör?

I: Lagar mat, tvättar, diskar, jobbar. (tystnad)

A: Hur är en mamma?

I: Trevlig.

A: På vilket sätt då?

I: När det kommer någon, då ska hon säga välkommen.

Barnens beskrivningar av mammor, är en av deras mest stereotypiska i denna studie. Den fixerade mallen där mammorna går i klänning och sköter hela hemmet, och sedan ska vara trevlig mot alla som kommer, är en exakt kopia av barnens svar.

De fixande papporna

Barnen beskriver papporna som, ”de som fixar när saker krånglar eller går sönder”. Papporna ska både kunna laga bilar, leksaker och hus. Pappor beskrivs, även de, efter sitt hår och sin längd, där de ska ha kort hår och vara längre än både barn och mammor. Papporna beskrivs även som snälla och lata. Barnen anser att papporna inte gör något, att de är slöa och helst vill sova. Barnen beskriver pappor på följande sätt: ”Brukar ofta köra bil”, ”De sover och så”, ”Papporna jobbar kanske med bilar och sånt där”, ”Snälla”, ”Då kan han ha kort hår”, ”Dom är lite kraftigare, och så är de längre än barn” och ”Han har egentligen kort hår, han ska kunna laga när barnens leksaker går sönder”.

Att mannen ses som den som ska kunna laga och fixa saker i hemmet, är en del av den manliga stereotypen. Barnen hade dock svårare att beskriva pappor, än att beskriva mammor.

Fantasier om yrke

Både flickor och pojkar drömmer om stereotypiska yrken för sitt eget kön. Några av barnen vill även följa sina föräldrar och ha samma yrke som de har. Flickorna drömde om yrken som sångerska och frisörska. En flicka berättar om vad hon skulle vilja bli när hon blir stor.

I: Jag vill sitta i kassan.

A: I kassan? Vart då någonstans?

I: På (matbutiksnamn) i (ortsnamn). Där jobbar min mamma.

Pojkarnas drömyrken var ofta kopplade till motorer och fordon. Andra yrken som dök upp var bonde och kock. En pojke berättar om vad han skulle vilja bli när han blir stor.

I: Jag har redan bestämt nu, sen jag är liten. Vägarbetare!

A: Ja ha, varför då?

I: Därför att jag tycker det är så himla roligt. Jag tror det är det i alla fall.

A: Varför då, vad är det som gör att du tror att det är roligt?

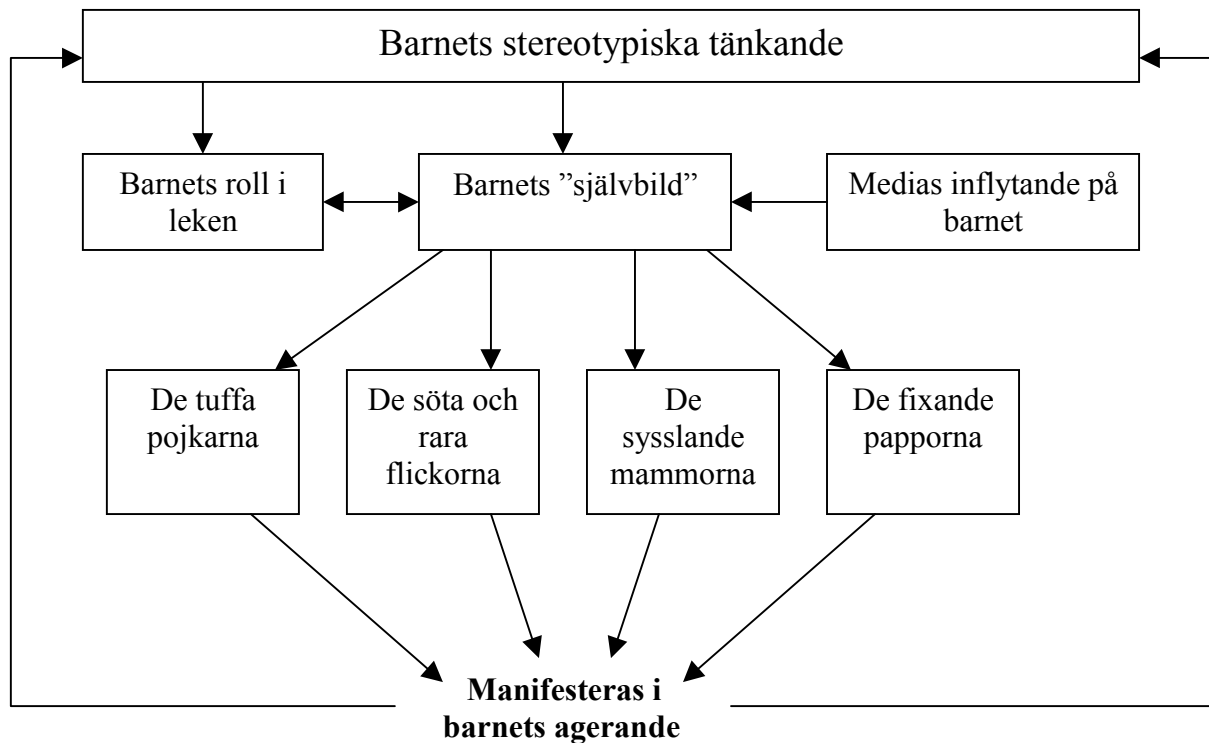
I: Att man kör grävmaskiner och lastbilar.

Den ritade "självbilden"

I intervjun ritade barnen en bild av hur de skulle vilja se ut. Barnen ritade sig själva i de färger och de hårlängder som de tidigare beskrivit som de färger och hårlängder som tillhörde det egna könet (se bilaga 2 och 3). Några av flickorna ritade sig själva i kjol, vilket ingen av pojkarna gjorde. Två av barnens bilder kan man koppla till yrket de drömmer om att bli när de blir stora. En pojke ville bli bonde som sin morfar, och har ritat sig själv som en gammal man (se bilaga 4).

Modell

Nedan redovisas en modell som abstrakt visar hur barnets stereotypiska tänkande byggs upp och sedan speglas i barnet.

Figur 1. Modell över barnets stereotypiska tänkande.

Modellen visar att barnets stereotypiska tänkande styr både vilken roll barnet tar i leken och barnets självbild. Barnets självbild påverkas även av media och vilken roll barnet har i leken. Barnets självbild påverkar i sin tur vilken roll barnet har i leken. Självbildens påverkar även vilka egenskaper och bilder barnet lägger i personers roller, i det här fallet pojkars, flickors, mammors och pappors roller, personer i barnets närhet. Hur barnet ser på de olika personerna visar barnet i sina egna aktioner och handlingar. Barnets egna handlingar påverkar i sin tur barnets fortsatta tänkande, och därför sker en återkoppling till kärnkategorin.

Diskussion

Metodvalet "Grounded Theory", gjorde analysen intressant. Metoden låter resultatet träda fram ur data och ger analytikern en skapande roll. En roll som grundar sig i det systematiska arbetet som metoden innebär. Det kan hända att ett fall inte passar in i den skapade teorin, oftast kan man se dessa fall som en variation, medan andra fall behöver alternativa förklaringar. Det är ändå viktigt att det i teorin finns utrymme för variation, för att kunna spegla verkligheten så bra som möjligt.

Det största och tydligaste fenomenet i studien är att barnet uppger att de agerar och tänker stereotypiskt kring sig själva och andra. Att barn som umgås hela eller nästan hela tiden med barn av samma kön, antingen svarar mycket stereotypiskt eller bara lite stereotypiskt, i jämförelse med de andra barnen i studien, var mycket intressant och även förbryllande. En första tanke väcktes, om det vara flickor i den ena gruppen och pojkar i den andra gruppen? Det visade sig vara fel, fördelningen var jämn mellan flickor och pojkar i de

båda grupperna. Är det bara slumpen som gjort att fördelningen såg ut som den gjorde? Troligen inte, men ända så kunde inte någon förklaring nås.

”Gender schema theory’s” riktlinjer för vad som blir och inte blir ett schema (Bem, 1983), stämmer väl in i studien. Barnen visar tydligt i sina svar att kön kan associeras till mycket; till exempel kläder, yrke och beteenden, och har därmed ett stort associativt nätverk. Barnens svar visar även att de särskiljer mellan attribut och människor, genom konceptet kön. Barnen gjorde själva jämförelser mellan pojkar och flickor, och mellan mammor och pappor, när de skulle beskriva dem. Att beskriva en roll genom en annan var mycket vanligt. Enligt teorin, är det samhället som lär barnet att våra kön ska ha en stor roll i livet (Bem, 1981). Detta påstående är något som ”gender schema theory” har gemensamt med socialkonstruktionismen. Samhällets påverkan för hur barnet tycker och tänker går det inte att bortse ifrån. Barnet är mycket noga med att behaga sin omgivning, och att bli älskat. Därmed följer barnet blint de regler som samhället ställer på det.

Stangor och Ruble (1987) fann i sin studie, att barnet utvecklar schemat för den maskulina rollen först. Förevarande studie har funnit att barnet har haft lättare för att beskriva mammans roll än pappans roll. Barnet verkar ha en klarare bild av vad mammor gör, vilket inte finns på samma sätt för pappor. Beskrivningarna av pappans roll har varit mycket varierad och även mindre stereotypisk. En bidragande faktor kan vara att, barnet troligen ser mer av modern och hennes sysslor. Beskrivningarna av mamman är mycket stereotypisk, men hur väl stämmer stereotyperna med verkligheten? Mamman ses som den sysslade i hemmet, hon städar, tvättar och lagar mat. Tyvärr är det nog fortfarande så i många hem. Mammor beskrivs också med att de ofta bär klänning, vilket inte känns bekant i dagens samhälle. Mycket tyder på att barnet ofta beskriver utifrån en stereotyp och inte utifrån verkligheten. Barnet tycks göra ett val i sina beskrivningar. Besitter de kunskaper om den könsstereotypiska rollen för personen, så används den istället för verkligheten.

I studien såg man ändå att någonstans var barnen öppna för en annan bild av de roller de beskrev. Barnen lade in ord som *ibland*, som lättade upp den fixerade stereotypen något. Några barn sade att rollerna kan se annorlunda ut, men betonade att de oftast följde stereotyperna. Fenomenet stödjer tidigare forskning (Stangor & Ruble, 1987), som visar att barnet minskar sitt stereotypiska tänkande efter det lärt sig att könet är konstant. Barnet visar att det är medvetet om att allt inte följer stereotyperna, men gör ändå valet att utgå ifrån dem.

Studien har många kopplingar till den socialkonstruktionistiska teorin, där konceptet kön anses vara format av samhället (Hare-Mustin, 1988). Barnet visar tydligt att det lärt sig vilka beteenden det ska och inte ska medverka i. Maccoby och Jacklin (1974) fann även samma tendenser i sin studie. Barnet följer stereotyperna i sina val av kompisar och val av lekar. I överensstämmelse med Feiring och Lewis (1987), verkar barnen leka mer med kompisar av samma kön ju äldre de blir. Barnen har bara ett fåtal nära kompisar av det motsatta könet, och många har inga alls. Samhället visar barnen hur de ska agera, men det är viktigt att inte glömma bort biologin. Mycket forskning krävs för att kunna få ett svar på frågan, om det ens är möjligt. Även om biologin spelar en avsevärd roll, så måste samhället bli mer öppet för det som är annorlunda.

Barnet tillskrivs olika egenskaper av omgivningen redan som nyfött, beroende på barnets kön (Prevenzano & Luria citerade i Kovach, 1990). I intervjuerna med barnen är det samma egenskaper som används för att beskriva flickor och pojkar. Egenskaperna verkar bestå så länge flickan och pojken är barn, och som tillskrivs barnet innan det ens hunnit uppvisa beteendet. Flickor beskrivs som söta och rara, medan pojkarna beskrivs som tuffa och aktiva. Det är egenskaper som finns med, hos både män och kvinnor, genom hela livet. Något som de måste leva upp till.

Pojkar får ofta höra hur de inte ska vara och agera (Emmerich; Hartley citerade i Bussey & Perry, 1982). Barnen beskrev ofta pojkar genom att säga vad de inte kan ha för kläder och vad de inte kan leka. Samhället verkar mer angeläget om att pojkar inte agerar ostereotypiskt. Det känns aldrig som att kraven släpper, inte ens när pojkarna blir vuxna. Samhällets normer har sett till att män måste agera manligt. För mannen handlar pressen om hur de ska agera, medan det för kvinnor rör sig om deras utseende. I linje med vad som tidigare berörts så visar samhället att det accepterar en manhaftig kvinna mer än en feminin man.

Barnen i studien svarar även stereotypiskt när de berättar om vilka arbeten de skulle vilja ha som vuxna, vilket stämmer med tidigare studier (O'Bryant & Corder-Bolz citerade i Signorelli, 1990; Papalia & Tennent citerade i Tremaine et al., 1982). De visar tydligt att de fått information från Tv, föräldrar och andra i sin närhet, om vad som är passande yrken för de olika könen. Några av barnen var styrda av sina föräldrars yrkesval. Dessa var även mycket stereotypiska, som kassörska och bilmontör. Media har troligen ett stort inflytande i barnets val av yrke. Vilka personer som representerar de olika yrkena på film och Tv-program, styr valet för barnet.

Forskning stödjer att media påverkar barnet på många olika sätt, bland annat hur barnet uppfattar sig självt och hur det vill att omgivningen ska uppfatta det (Gilbert, 1998). Att i studien försöka nå barnets påverkan av media, visade sig vara svårt. Barn får inte lika varierat mediautbud som vuxna personer. Barnens tillgång styrs även av dess föräldrar. Av all media, är det Tv som når barnet mest. Programvalet speglar troligen att barnet, på kvällarna, tittar mycket på Tv tillsammans med sina föräldrar. Barnets uppfattning av idoler verkar ännu inte vara helt fastställt. Troligen finns idolerna där, men de är inte medvetna om det. Barnet har troligen många människor som det ser upp till och vill vara som, fast studien inte nådde fram dit. Bilden av de idoler som barnen nämner stämmer väl överens med tidigare forskning (Gilbert, 1998; Miller & Reeves citerade i Signorelli, 1990). Flickors idoler är unga och smala, och de bedöms efter sin utstrålning och attraktivitet. Pojkars idoler bedöms efter deras fysiska aggressioner, som bland annat visar sig i idrotter. Idolerna stämmer med samhällets stereotypiska mallar för manligt och kvinnligt.

Barnens beskrivningar för flickors respektive pojkars aktiviteter och leksaker, är överensstämmande med andra studier (Brown, 1957; Carter & McCloskey, 1983-1984). Pojkar utför mer fysiskt aktiva lekar och leker med bilar och bollar, medan flickors lekar är lugnare och mer husliga och de leker med dockor. Pojkarna i studien undviker aktiviteter avsedda för flickor, vilket tidigare studier också funnit (Fagot, 1977). Samhället har visat att det sätter större press på pojkar, för hur de ska agera för att anses vara manliga. Detta och att pojkar ofta får höra vad de inte bör göra, är nog en bidragande anledning till att pojkar mer sällan engagerar sig i lekar för det motsatta könet. När samhället så tydligt visar att det är fel, vore annorlunda beteende, där pojkar går emot samhällets normer, mer överraskande. Barnets egna lekar och leksaker stämmer väl överens med det som barnet lagt i rollen som flicka eller pojke. Deras eget agerande stämmer med andra ord överens med samhällets stereotypiska mallar för rollerna. Barnet lever efter sin stereotyp. Även barnets bild av sig själv stämmer med stereotyperna. Könstereotyperna har formats in i stora delar av barnets liv.

I motsatts till vad Carter och McCloskey (1983-1984) funnit, så ansåg många av barnen i studien att den ostereotypiska flickan och pojken som lekte lekar för det motsatta könet agerade fel. Nästan alla barnen kunde dock tänka sig att var kompis med barnet. Barnen visar större förståelse för flickor med avvikande beteende, än för pojkar. Flickor visar ett större intresse för att var kompis med pojken och flickan, än vad pojkarna gör. Resultatet stödjer tidigare forskning (Levy et al., 1995). Att flickor visar sig ha större överseende med människor med avvikande beteende, förvånade inte. Kvinnan är överlag mer öppen för saker som är annorlunda, än vad mannen är. Männens rädsla för det som inte finns inom sin roll visar sig på ett flertal ställen. Kopplingar kan dras till Frithiof (1987), och hennes tankar kring

kvinnan som har flexiblares jaggränser än mannen. Där kvinnan är mindre rädd för det annorlunda och är mer accepterande.

En återkommande fråga under hela studien är: "Hur mycket styr biologin och hur mycket styr samhället?" Troligen finns en grund, som en ryggrad, där biologin tar sin plats. För övrigt är det nog samhället som styr. Biologin går inte att påverka, men det gör samhället. Det är ledsamt att se hur låsta normer samhället har, för vad som anses vara rätt som flicka eller som pojke att göra. Mycket av det som samhället lär barnet, sker troligen omedvetet. Föräldrarna, som är barnens närmaste förebild, skapar barnet genom sina normer. Det är beklagligt att se att det fortfarande råder samma normer i samhället som det gjorde på 60- och 70-talet (Brown, 1957; Fagot, 1977; Maccoby & Jacklin, 1974). Studier genomförda på 60- och 70-talet har samma resultat som studier på 1990- och 2000-talet (Gilbert, 1998; Levy et al., 1995). Normerna skapar inget nytt, de till och med hindrar det nya från att hända. Det är dock viktigt att inte glömma bort att stereotyperna ändå fyller en funktion i vårt samhälle. De skapar en trygghet genom att ge människan en mall att följa och för barnets del, något att kunna stödja sig mot i sitt utvecklande av sin identitet. Det är ändå betydelsefullt att barnet får växa upp och skapas utifrån sina egna kriterier. Det är samhällets plikt att lyssna på varje barn och sedan lyfta fram det speciella. Alla är olika, och har all rätt att vara det.

Som vidare forskning hade det varit intressant att genomföra en studie över flera år, från att barnet kanske bara är tre-fyra år till det börjar högstadiet. Det vore intressant att se hur barnet utvecklar sitt stereotypiska tänkande. En undersökning, för att få en större inblick i samhällets och biologins påverkan på barnet, vore också önskvärt. Forskningsområdet är fullt av möjligheter och jag känner att jag precis har börjat skrapa på ytan, så det ska bli intressant att se vad framtiden kommer att visa inom detta område.

Referenser

- Bem, S. L. (1981). Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. *Psychological Review*, 88, 354-364.
- Bem, S. L. (1983). Gender Schema Theory and Its Implications for Child Development: Raising Gender-aschematic Children in a Gender-schematic Society. *Journal of Women in Culture and Society*, 8, 598-616.
- Broverman, I.K., Vogel, S. R., Broverman, D. M., Clarkson, F. E. & Rosenkrantz, P. S. (1972). Sex-Role Stereotypes: A Current Appraisal. *Journal of Social Issues*, 28, 191-210.
- Brown, D. G. (1957). Masculinity-Femininity Development in Children. *Journal of Consulting Psychology*, 21, 197-202.
- Bussey, K. & Bandura, A. (1992). Self-Regulatory Mechanisms Governing Gender Development. *Child Development*, 63, 1236-1250.
- Bussey, K. & Perry, D. G. (1982). Same-Sex Imitation: The Avoidance of Cross-Sex Models or the Acceptance of Same-Sex Models? *Sex Roles*, 8, 773-784.
- Caldera, Y. M., Huston, A. C. & O'Brien, M. (1989). Social Interactions and Play Patterns of Parents and Toddlers with Feminine, Masculine, and Neutral Toys. *Child Development*, 60, 70-76.
- Carter, D. B. & McCloskey, L. A. (1983-1984). Peers and the maintenance of sex-typed behavior: the development of children's conceptions of cross-gender behavior in their peers. *Social Cognition*, 2, 294-314.
- Chodorow, N. (1988). *Femininum-Maskulinum: Modersfunktion och könssociologi*. Borås: Centraltryckeriet AB.
- Crouter, A. C., Manke, B. A. & McHale, S. M. (1995). The Family Context of Gender Intensification in Early Adolescence. *Child Development*, 66, 317-329.

- Eisenberg, N., Wolchik, S. A., Hernandez, R. & Pasternack, J. F. (1985). Paternal Socialization of Young Children's Play: A short-Term Lonitudinal Study. *Child Development*, 56, 1506-1513.
- Fagot, B. I. (1977). Consequences of Moderate Cross-Gender Behavior in Preschool Children. *Child Development*, 48, 902-907.
- Fagrell, B. (2000). *De små konstruktörerna: Flickor och pojkar om manligt och kvinnligt I relation till kropp, idrott, familj och arbete*. Stockholm: HLS Förlag.
- Feiring, C. & Lewis, M. (1987). The Child's Social Network: Sex Differences from Three to Six Years. *Sex Roles*, 17, 621-636.
- Frisch, H. L. (1977). Sex Stereotypes in Adult-Infant Play. *Child Development*, 48, 1971-1975.
- Frithiof, P. K. (1987). Om kvinnopsykologi: Från Freud till idag. I (Red.) K. Crafoord, U. Grebo & H. Stövegård: *Det Kvinnliga Perspektivet: Nya tankegångar om kvinnor och män inom psykologi och psykoterapi*. Stockholm: Svenska föreningen för psykisk hälsovård.
- Gergen, K. J. (1985). The Social Constructionsit Movement in Modern Psychology. *American Psychologist*, 40, 266-275.
- Gilbert, K. (1998). The body, young children and popular culture. I (Red.) N. Yelland: *Gender in early childhood*. London: Routledge.
- Grieshaber, S. (1998). Constructing the gendered infant. I (Red.) N. Yelland: *Gender in early childhood*. London: Routledge.
- Hare-Mustin, R. T. (1988). Family Change and Gender Differences: Implications for Theory and Practice. *Family Relations*, 37, 36-41.
- Hartley, R. E. & Hardesty, F. P. (1964.) Children's Perseption of Sex Roles in Childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 105, 43-51.
- Hyde, J. S. (1996). *Half the Human Experience: The Psychology of Women*. Lexington: D.C. Heath and Company.
- Jacklin, C. N., DiPietro, J. A. & Maccoby, E. E. (1984). Sex-Typing Behavior and Sex-Typing Pressure in Child/Parent Interaction. *Archives of Sexual Behavior*, 13, 413-425.
- Katz, P. A. (1987). Variations in Family Constellations: Effects on Gender Schemata. I (Red.) L. S. Liben, & M. L. Signorella: *Children's Gender Schemata*. San Francisco: Jossey-Bass Inc. Publishers.
- Katz, P. A. & Walsh, P. V. (1991). Modification of Children's Gender-Stereotyped Behavior. *Child Development*, 62, 338-351.
- Kovach, B. E. (1990). *Sex Roles and Personal Awareness*. Lanham: University Press of America.
- Levy, G. D., Taylor, M. G. & Gelman, S. A. (1995). Traditional and Evaluative Aspects of Flexibility in Gender Roles, Social Conventions, Moral Rules, and Physical Law. *Child Development*, 66., 515-531.
- Maccoby, E. (1987). Gender segregation in childhood. I (Red.) H. W. Reese: *Advances in child development and behavior. Vol. 20*. New York: Academic Press.
- Maccoby, E. E. & Jacklin, C. N. (1974). *The Psychology of Sex Differences*. California: Stanford University Press.
- Poulin-Dubois, D., Serbin, L. A. & Derbyshire, A. (1998). Toddlers' Intermodal and Verbal Knowledge About Gender. *Merrill-Palmer Quarterly*, 44, 338-354.
- Poulin-Dubois, D., Serbin, L. A., Eichstedt, J. A., Sen, M. G. & Beissel, C. F. (2002). Men Don't Put on Make-up: Toddlers' Knowledge of the Gender Stereotyping of Household Activities. *Social Developoment*, 11, 166-181.
- Signorielli, N. (1990). Children, Television, and Gender Roles. *Journal of Adolescent Health Care*, 11, 50-58.

- Stangor, C. & Ruble, D. N. (1987). Development of Gender Role Knowledge and Gender Constancy. I (Red.) L. S. Liben, & M. L. Signorella: *Children's Gender Schemata*. San Francisco: Jossey-Bass Inc. Publishers.
- Strauss, A. & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research*. Thousands oaks: SAGE publications.
- Tremaine, L. S., Schau, C. G. & Busch, J. W. (1982). Children's Occupational Sex-Typing. *Sex Roles*, 8, 691-710.
- Vasta, R., Haith, M. M. & Miller, S. A. (1999). *Childpsychology: the modern science*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

Hej!

Jag heter Lina Ahlström och studerar psykologi på Högskolan Trollhättan/Uddevalla. Just nu läser jag en D-kurs (61-80 p) i psykologi och ska göra ett examensarbete på 20p som innefattar en uppsats.

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur barn agerar, uppfattar och tänker kring könsroller. För genomförandet av undersökningen kommer jag att behöva intervjua ca 20 barn. Varje barn intervjuas individuellt och intervjun bandinspelas. Barnens namn och skola kommer inte att redovisas i arbetet. Inget barn kommer att analyseras individuellt utan ingår som ett barn i gruppen och det är gruppen i helhet som är intressant för mig. Alla intervjuer är konfidentiella och kommer inte att lämnas vidare.Handledare för uppsatsen är Soly Erlandsson, Universitetslektor i psykologi, leg. psykolog och kursansvarig.

Intervjuerna är planerad att utföras i klass 2 i (ortsnamn) skola mellan v.9 och v.17. Jag vore tacksam om ni lät ert barn ingå i min undersökning.

Vid frågor kontakta mig gärna på mobiltelefonnummer 073-957 36 40.

Vänersborg 030211

Med vänliga hälsningar

Lina Ahlström

(Klipp vid streckad linje)

- Jag ger tillstånd till att mitt barn ingår i undersökningen.

- Jag avböjer mig till att mitt barn ingår i undersökningen.

.....
Förmyndares namnteckning

.....
Namnförtydligande

Högskolan i Trollhättan / Uddevalla
Institutionen för individ och samhälle
Box 1236
462 28 Vänersborg
Tel 0521 - 26 40 00 Fax 0521 – 26 40 99
www.htu.se